

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Ladislava Hejtmánka a soudkyň JUDr. Naděždy Treschlové a JUDr. Hany Kadaňové, Ph.D., ve věci

žalobkyně: **D. Y.**
státní příslušnost Ukrajina
bytem XXX

zastoupená: Organizace pro pomoc uprchlíkům, z.s., IČO: 45768676
se sídlem Poděbradská 173/5, Praha 9

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**
P.O.Box 21/OAM, 170 34 Praha 7

takto:

- I. Zásah žalovaného spočívající v tom, že žalobkyni vrátil dne 3. 9. 2024 její žádost o dočasnou ochranu, zaevidovanou pod č.j. OAM-0316003/DO-2024, jako nepřijatelnou, byl nezákonný.
- II. Žalovanému se zakazuje pokračovat v porušování práv žalobkyně a přikazuje se mu, aby obnovil stav před vrácením žádosti žalobkyně o dočasnou ochranu, zaevidované pod č.j. OAM-0316003/DO-2024.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění

[1] Žalobkyně se podanou žalobou domáhala ochrany před nezákonným zásahem žalovaného, spočívajícím v prohlášení zániku dočasné ochrany (pobytového oprávnění žalobkyně) dle § 5 odst. 8 písm. d) zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invází vojsk Ruské federace (dále jen „*Lex Ukrajina*“), z důvodu, že žalobkyně získala od kanadských orgánů dlouhodobé vízum typu W-1 (dále též „*kanadské vízum*“).

[2] Žalobkyně v žalobě předně uvedla, že po vypuknutí války na Ukrajině uprchla do České republiky, kde jí byla dne 6. 3. 2022 udělena dočasná ochrana v souladu s *Lex Ukrajina*. Tato jí byla následně prodloužena až do dne 30. 9. 2024. Dne 3. 9. 2024 se osobně dostavila na pracoviště žalovaného, kde chtěla požádat o prodloužení dočasné ochrany. Namísto toho jí byla dočasná ochrana zneplatněna s tím, že jí dočasná ochrana zanikla ke dni získání pracovního víza W-1, vydaného Kanadou, a to zpětně, zřejmě ke dni 26. 7. 2023, kdy získala kanadské pracovní vízum.

[3] Žalobkyně tvrdila, že byla nucena vycestovat z území České republiky. O kanadské vízum požádala výlučně ve snaze chránit se před případným nuceným návratem (jako pojistku), bez záměru do Kanady vycestovat.

[4] K přípustnosti žaloby žalobkyně odkázala na čl. 29 Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími (dále jen „*Směrnice Rady 2001/55/ES*“), z něž citovala. Dále poukázala na základní právo na soudní ochranu unijních práv, vyplývající ze Čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie a rozsudek SDEU ze dne 26. 2. 2013 ve věci C-617/10 Åklagaren, bod 19. Uvedla, že věc se bez jakýchkoli pochybností řídí unijním právem. *Lex Ukrajina* i zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců (dále jen „*zákon o dočasné ochraně cizinců*“) navazují na prováděcí rozhodnutí Rady EU 2022/382 ze dne 4. 3. 2022 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 Směrnice Rady 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (dále jen „*prováděcí rozhodnutí Rady EU 2022/382*“) a zpracovávají Směrnicí Rady 2001/55/ES. Dovolávala se na práva na opravný prostředek podle Čl. 29 Směrnice Rady 2001/55/ES. Odkázala na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2023, č. j. 11 A 80/2023 – 79, a judikaturu Krajského soudu v Plzni.

[5] Žalobkyně spatřovala nezákonný zásah ve skutečnosti, že zánik dočasné ochrany z důvodu udělení víza k pobytu nad 90 dní jiným státem je v rozporu se Směrnicí Rady 2001/55/ES a prováděcím rozhodnutím Rady EU 2022/382. To zavedlo okamžitou dočasnou ochranu pro všechny kategorie osob uvedené v čl. 2 odst. 1 a 2. K tomu poukázala na Operační pokyny k provádění prováděcího rozhodnutí Rady a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana, zveřejněno pod č. 2022/C 126 01, z nichž rozsáhle citovala. Uvedla, že prokázání státní příslušnosti (nebo mezinárodní ochrany udělené na Ukrajině), pobytu na Ukrajině a případné rodinné vazby jsou dostatečné k okamžité registraci osoby k dočasné ochraně. Žalobkyně je tedy poživatelkou dočasné ochrany již na základě toho, že spadá do kategorie osob podle čl. 2 odst. 1 prováděcího rozhodnutí Rady EU 2022/382, jak dle žalobkyně vyplývá z čl. 8 odst. 1 Směrnice Rady 2001/55/ES, z něž citovala. Dále

citovala ustanovení Čl. 28 Směrnice Rady 2001/55/ES a uvedla, že tato směrnice nezná jako důvod pro vyloučení přístupu cizince k dočasné ochraně „udělení víza k pobytu nad 90 dní jiným státem“. Lex Ukrajina v tomto směru Směrnicí Rady 2001/55/ES odporuje. Dle žalobkyně mohou být členské státy vůči vysídleným osobám vstřícnější, nemohou se však vydat opačným směrem a stanovit těmto osobám podmínky méně příznivé. Směrnice má v tomto ohledu přímý účinek.

[6] Žalobkyně dále odkázala na judikaturu k otázce nepřijatelnosti žádosti o udělení dočasné ochrany, která se dle jejího mínění vyjadřuje v obdobném duchu, konkrétně na rozsudky Krajského soudu v Plzni ze dne 17. 5. 2023, č. j. 55 A 6/2023 – 44, sp. zn. 55 A 12/2023 a sp. zn. 57 A 20/2023 – 44, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2023, č. j. 11 A 80/2023 – 79, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 6. 2023, č. j. 18 Az 14/2023 – 20.

[7] Žalobkyně shrnula, že ustanovení § 5 odst. 8 Lex Ukrajina je v rozporu s čl. 28 Směrnice Rady 2001/55/ES, přičemž, je-li vnitrostátní právo v rozporu s právem EU k neprospěchu žalobce, je třeba od této vnitrostátní úpravy odhlédnout a nepoužít ji. K tomu odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 9. 2024, č. j. 2 Azs 111/2024 – 29.

[8] Žalobkyně žádala soud, aby vyslovil, že zásah žalovaného, spočívající v prohlášení zániku dočasné ochrany podle § 5 odst. 8 ze dne 15. 2. 2024, byl nezákonný. Zároveň žádala, aby soud žalovanému zakázal pokračovat v porušování práv žalobkyně a přikázal mu obnovit stav před prohlášením zániku dočasné ochrany.

[9] V písemném vyjádření k žalobě žalovaný navrhl žalobu zamítnout, namítal, že nejsou splněny všechny zákonné podmínky pro přípustnost zásahové žaloby, že nijak nezasahuje do práv žalobkyně tím, že jí nevydá vízový štítek, a že by žaloba měla být odmítnuta. Vzhledem k tomu, že žalobkyně svého víza do Kanady nevyužila, nedošlo k zániku její dočasné ochrany, důvody, proč nebylo možné žalobkyni dne 3. 9. 2024 vyhovět rozšířil o důvod, že neměla doklad o zajištění ubytování.

[10] Městský soud o podané žalobě uvažil následovně, přičemž výslovně uvádí, že věc posoudil v souladu se svou stabilní rozhodovací praxí i v jiných soudních odděleních, přičemž tato judikatorní praxe byla aprobována Nejvyšším správním soudem rozsudkem ze dne 5. 9. 2024, č. j. 2 Azs 111/2024-29. Tato praxe vyhovuje žalobám na ochranu před nezákonným zásahem v typově týchž případech, v této věci soud nemá žádný důvod se od této judikatorní praxe odchýlit.

[11] Soud se předně zabýval otázkou přípustnosti zásahové žaloby. Zcela se přitom ztotožnil s argumentací žalobkyně, podle níž plyne její právo na soudní ochranu ze článku 29 Směrnice Rady 2001/55/ES. Zároveň žalobkyně správně poukázala na čl. 47 Listiny základních práv EU, z něž jí plyne právo na účinné prostředky nápravy před soudem, pokud byly její práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny. V případě, kdy by nebylo možno žalobu projednat před soudem, ocitly by se osoby, u nichž byl zjištěn důvod zániku oprávnění k pobytu dle § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina, bez soudní

ochrany. Takový důsledek by však byl s ohledem na výše citovanou právní úpravu neakceptovatelný.

[12] Soud při posouzení důvodnosti žaloby vycházel ze skutkového stavu, zjištěného ke dni svého rozhodnutí (§ 87 odst. 1 s. ř. s.). O žalobě soud rozhodoval v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení ústního jednání, neboť žádný z účastníků tomuto postupu neodporoval.

[13] Soud si byl zároveň vědom závěrů Nejvyššího správního soudu v rozsudku ze dne 23. 10. 2023, č. j. 10 As 326/2022 – 88, podle nějž v řízení o ochraně před nezákonným zásahem dle § 82 s. ř. s. správní orgán zpravidla nevede spis ve smyslu § 17 správního řádu, a není zde obvyklý formální podklad, se kterým by se žalobce mohl seznámit dříve než v soudním řízení a k němuž by se mohl před podáním žaloby vyjádřit. Jelikož však v nyní projednávané věci nebylo o skutkových otázkách mezi stranami sporu, považoval soud dokazování za nadbytečné, proto je neprováděl.

[14] Podle § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany dále zaniká udělením víza k pobytu nad 90 dnů, povolení k pobytu nebo mezinárodní ochrany na území České republiky nebo v jiném státě.

[15] Podle Čl. 8 odst. 1 Směrnice Rady 2001/55/ES členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění povolení k pobytu osobám požívajícím dočasné ochrany, a to na celé období trvání ochrany. Za tímto účelem budou vydány potřebné dokumenty nebo jiné rovnocenné doklady.

[16] Předmětem sporu je (ne)zákonnost postupu žalovaného, který dospěl k závěru o zániku oprávnění žalobkyně k pobytu za účelem dočasné ochrany dle § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina, a slovy žalobkyně „prohlásil zánik“ její dočasné ochrany.

[17] Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu poskytne soud ochranu před nezákonným zásahem tehdy, je-li žalobce přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka). Není-li byt' jen jediná z uvedených podmínek splněna, nelze žalobci ochranu podle § 82 a násl. s. ř. s. poskytnout (srov. rozsudek NSS ze 17. 3. 2008, čj. 2 Aps 1/2005-65, č. 603/2005 Sb. NSS).

[18] S ohledem na subsidiární povahu žaloby na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu ve smyslu § 82 s. ř. s. se soud nejprve zabýval naplněním čtvrté podmínky, tedy otázkou, zda se žalobkyně mohla domáhat ochrany svých práv žalobou proti rozhodnutí ve smyslu § 65 s. ř. s. V souladu s ustálenou judikaturou správních soudů, rozhodnutí musí být výsledkem alespoň minimalistického správního řízení v širším smyslu, mělo by mít formalizovanou podobu, která má obvykle výrok a odůvodnění, být výsledkem formalizovaného postupu, o kterém je pořizována dokumentace, a výsledný úkon by měl být oznamován účastníkům řízení (viz také rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2023, č. j. 11 A 80/2022 – 79,

body 37 až 44, v podrobnostech srov. se závěry rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu učiněnými v usnesení ze dne 10. 7. 2018, č. j. 9 As 79/2016 – 41, č. 3779/2018 Sb. NSS).

[19] Tato kritéria jsou zcela přenositelná na nyní projednávanou věc. Lex Ukrajina nestanovuje žádný (ani v nejširším slova smyslu formalizovaný) postup pro případ, kdy správní orgány zjistí, že byly naplněny důvody zániku oprávnění k pobytu dle § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina. Ani zákon o dočasné ochraně cizinců žádný takový formalizovaný postup neupravuje (toliko v § 11 vyjmenovává důvody, pro které oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany zaniká). S ohledem na úplnou absenci jakéhokoli formalizovaného řízení či procesního postupu správního orgánu, byť v tom nejširším přípustném slova smyslu, nelze postup správního orgánu v posuzovaném případě považovat za rozhodnutí ve smyslu § 65 s. ř. s., čtvrtá podmínka je tak splněna.

[20] Dospěl-li správní orgán k závěru, že jsou naplněny podmínky § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina (slovy žalobkyně „prohlásil zánik dočasné ochrany“, resp. učinil „prohlášení o tom, že vízum ztratilo svoji platnost“), v důsledku čehož (slovy žalovaného) „vyznačil“ zánik její dočasné ochrany, došlo tím také ke splnění páté podmínky. O tomto skutkovém ději nebylo mezi stranami sporu, přičemž se jedná se o neoddělitelný řetězec po sobě jdoucích úkonů. Pro další posouzení je rozhodná toliko skutečnost, že žalovaný správní orgán shledal naplnění podmínek § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina, a namítaným způsobem posupoval v důsledku tohoto závěru. První a druhá podmínka testu jsou také splněny, neboť vyznačení zániku dočasné ochrany, jež bylo přímým důsledkem „prohlášení o tom, že vízum ztratilo svoji platnost“, směřuje přímo proti žalobkyni, jejíž oprávnění k pobytu zaniklo.

[21] Podstatou sporu je splnění třetí podmínky, tedy otázka, zda šlo o zásah zákonný či nikoli.

[22] Mezi stranami bylo rovněž nesporné, že je žalobkyně osobou, které byla udělena ochrana podle § 3 Lex Ukrajina. V nyní projednávané věci nevyvstal ani spor o skutečnost, zda je žalobkyně vysídlenou osobou, na níž dopadá prováděcí rozhodnutí Rady EU 2022/382. Předmětem řešení je tedy toliko posouzení právní otázky, zda právní úprava obsažená v § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina obстоjí ve světle Směrnice Rady 2001/55/ES.

[23] Ustanovení směrnice má přímý účinek za předpokladu i) marného uplynutí lhůty pro transpozici směrnice, ii) dostatečné jasnosti a bezpodmínečnosti daného ustanovení a iii) skutečnosti, že přímou aplikací směrnice nedojde k uložení povinností jednotlivci (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2019, č. j. 2 Azs 113/2019–24, bod 23). U přímého účinku směrnic lze zároveň rozlišit přímý účinek nahrazením a vyloučením. Prvně zmíněný označuje situace, kdy evropská úprava nahrazuje existující normy vnitrostátního práva, druhý označuje ty případy, kdy směrnice vylučuje použití určité vnitrostátní normy, aniž by sama vytvářela něčí práva (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2022, č. j. 11 A 80/2022 – 79, bod 59).

[24] V nyní projednávané věci je nutno zodpovědět otázku, zda v daném případě uplatní přímý účinek vyloučením. Jak vyplývá z odborné literatury: „Kritéria dostatečné přesnosti a bezpodmínečnosti Soudní dvůr obvykle příliš nezkoumá v případech, kdy je

směrnice uplatňována pouze jako měřítko legality, tedy tehdy, kdy se jednotlivec dovolává toho, že vnitrostátní opatření má být nepoužito pro rozpor se směrnicí (v případech přímého účinku vyloučením). Ve věcech jako VNO, Enka nebo později například Kraaijeveld Soudní dvůr uložil vnitrostátnímu soudu, aby posoudil, zda členský stát nepřekročil míru uvážení, kterou mu směrnice dávala. Pokud ano, pak měl vnitrostátní soud taková implementační opatření neaplikovat. Soudní dvůr dá někdy v tomto směru i bližší upřesnění toho, co by za překročení přípustné míry uvážení považoval. Konkrétně v těchto případech vnitrostátní soud čelí situaci, kdy směrnice třeba umožňuje členským státům zavést určité výjimky nebo definovat nějaké pojmy v rámci určitých mezí. Vnitrostátní soud v takovém případě zkoumá, zda opatření členského státu zůstalo v mezích přiznané míry uvážení, a k tomuto posouzení mu stačí, aby tyto meze byly vymezeny pouze natolik přesně, aby to mohl posoudit ve vztahu k danému konkrétnímu opatření. Jestliže například stát zavedl výjimku, již směrnice zavést nepovolila, bude taková výjimka neaplikovatelná, protože je mimo míru uvážení, kterou státu směrnice ponechala“ (cit. BOBEK, Michal, BŘÍZA, Petr, HUBKOVÁ, Pavlína. 4.3 Podmínky přímého účinku směrnic. In: BOBEK, Michal, BŘÍZA, Petr, HUBKOVÁ, Pavlína. Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 231–232., zvýraznění doplněno zdejší soudem). Pro vyloučení aplikace § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina tedy dostačuje, pokud toto ustanovení zavádí výjimku z dočasné ochrany, kterou Směrnice Rady č. 2001/55/ES nezná.

[25] 36. Zdejší soud dále podotýká, že otázku přímého účinku Směrnice Rady č. 2001/55/ES již opakovaně vyložily krajské soudy (srov. např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2022, č. j. 11 A 80/2022 – 79, body 57 – 62, rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 9. 2023, č. j. 77 A 30/2023 – 68, body 68 a násl.).

[26] Následně se soud zabýval otázkou, zda jsou výše uvedené podmínky přímého účinku směrnice splněny v nyní posuzované věci.

[27] Pokud jde o první podmínku, ze Čl. 32 odst. 1 Směrnice Rady 2001/55/ES vyplývá, že transpoziční lhůta uplynula dne 31. 12. 2002. Podmínka marného uplynutí lhůty pro transpozici směrnice je tak bezpochyby splněna. Splněna je také třetí podmínka, neboť přímou aplikací směrnice v daném případě nedojde k uložení povinnosti jednotlivci.

[28] Soud se proto dále zabýval toliko otázkou naplnění druhé podmínky, tedy zda § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina zavedl výjimku z dočasné ochrany, jejíž zavedení Rady 2001/55/ES nepřipouští, a zda jsou tak dány důvody pro vyloučení užití tohoto ustanovení zákona.

[29] Jak vyplývá ze Čl. 1 Směrnice Rady 2001/55/ES, jejím účelem je stanovit minimální normy pro poskytování dočasné ochrany. Dle bodu 12 preambule této směrnice z podstaty minimálních norem vyplývá pravomoc členských států v případě hromadného přílivu vysídlených osob zavádět nebo udržovat opatření příznivější pro osoby požívající dočasné ochrany. Dle Čl. 3 odst. 5 téže směrnice se tato nedotýká výsadního práva členských států stanovit nebo zachovávat příznivější podmínky pro osoby požívající dočasné ochrany. Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382 v bodu 17 preambule, věta druhá a třetí, pak stanoví, že „pokud má členský stát vnitrostátní systém, který je

příznivější než úprava podle směrnice 2001/55/ES, měl by mít možnost jej nadále uplatňovat, protože v uvedené směrnici se stanoví, že členské státy mohou pro osoby požívající dočasné ochrany stanovit nebo zachovávat příznivější podmínky. Pokud by však vnitrostátní systém byl méně příznivý, měl by členský stát zajistit doplňková práva stanovená ve směrnici 2001/55/ES“ (zvýraznění doplněno zdejším soudem).

[30] Judikatura správních soudů se v souladu s výše uvedeným již ustálila v závěru, že směrnice 2001/55/ES je založena na principu tzv. minimální harmonizace – směrnice stanoví nejnižší přípustnou hranici ochrany, přičemž státy mohou poskytnout ochranu vyšší. To však nutně znamená, že členské státy nemohou zavádět opatření nepříznivější, než jsou stanovené minimální normy. Jinak by totiž směrnice ztratila jakýkoliv smysl – členské státy by si mohly stanovit horší i lepší úpravu bez ohledu na to, co upravuje směrnice (srov. např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2022, č. j. 11 A 80/2022 – 79, rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 9. 2023, č. j. 77 A 30/2023 – 68, rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 17. 5. 2023, č. j. 55 A 6/2023 – 44, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2023, č. j. 9 A 118/2023 – 23).

[31] Soud se proto dále podrobněji zabýval otázkou, jaká nejnižší přípustná míra ochrany plyne ze Směrnice Rady č. 2001/55/ES.

[32] Podle Čl. 5 odst. 1 Směrnice 2001/55/ES Rada kvalifikovanou většinou rozhodne, zda se jedná o případ hromadného přílivu vysídlených osob na návrh Komise, která rovněž posoudí jakoukoli žádost členského státu na předložení návrhu Radě. Dle odst. 3 rozhodnutí Rady zavádí v souladu s touto směrnicí dočasnou ochranu vysídlených osob, na něž se rozhodnutí vztahuje, ve všech členských státech. Dle Čl. 4 odst. 1 trvá dočasná ochrana jeden rok. Pokud není ukončena podle čl. 6 odst. 1 písm. b), může být její trvání automaticky prodlouženo o období v délce šesti měsíců, avšak nejdéle o jeden rok. Dle odst. 2 téhož ustanovení, pokud přetrvávají důvody pro poskytnutí dočasné ochrany, může Rada kvalifikovanou většinou rozhodnout o prodloužení dočasné ochrany až o jeden rok na návrh Komise, která rovněž posoudí jakoukoli žádost členského státu na předložení návrhu Radě. Ukončení dočasné ochrany je upraveno v Čl. 6, podle něž dočasná ochrana bude ukončena a) po uplynutí nejdelší možné doby trvání, nebo b) kdykoli, kdy Rada kvalifikovanou většinou rozhodne na návrh Komise, která rovněž posoudí jakoukoli žádost členského státu na předložení návrhu Radě.

[33] V kapitole III Směrnice 2001/55/ES, nadepsané „Povinnosti členských států ve vztahu k osobám požívajícím dočasné ochrany“, je pak Čl. 8 odst. 1 členským státům uloženo, nechť přijmou opatření nezbytná k zajištění povolení k pobytu osobám požívajícím dočasné ochrany, a to na celé období trvání ochrany. Možnost vyloučit určitou osobu z dočasné ochrany přitom upravuje pouze Čl. 28 Směrnice 2001/55/ES, podle něž mohou členské vyloučit osobu z poskytnutí dočasné ochrany, pokud „a) existují závažné důvody se domnívat, že i) tato osoba spáchala zločin proti míru, válečný zločin nebo zločin proti lidskosti, jak jsou definovány v mezinárodních dokumentech vypracovaných za účelem přijetí předpisů týkajících se těchto zločinů; ii) tato osoba spáchala vážný nepolitický zločin mimo území hostitelského členského státu předtím, než na území tohoto státu byla přijata jako osoba požívající dočasné ochrany. Závažnost očekávaného trestního postihu se posoudí na základě povahy trestného činu, z něhož je daná osoba

podezřelá. Mimořádně kruté činy mohou být kvalifikovány jako vážné nepolitické zločiny, přestože byly údajně spáchány s politickým cílem. Toto se vztahuje jak na účastníky trestných činů, tak na jejich návodce; iii) tato osoba je vinna činy proti cílům a zásadám Spojených národů; b) existuje důvodné podezření, že by tato osoba mohla ohrozit bezpečnost hostitelského členského státu nebo že vzhledem ke skutečnosti, že byla na základě pravomocného rozsudku odsouzena za mimořádně závažný trestný čin, představuje nebezpečí pro společnost hostitelského členského státu.“ Z výše uvedeného výčtu nevyplývá, že by šlo o výčet demonstrativní.

[34] Úplný výčet v Čl. 28 Směrnice Rady 2001/55/ES tvoří ve spojení se stanovením minimální přípustné míry ochrany tvoří dohromady jasnou a bezpodmínečnou právní normu. Členské státy jsou po celou dobu trvání dočasné ochrany (až do jejího skončení v souladu se Čl. 4 a 6 Směrnice Rady 2001/55/ES) povinny zajistit povolení k pobytu (pobytové oprávnění) osobám, kterých se směrnice a prováděcí nařízení týkají.

[35] Zavedení výjimky, jež by vyloučila z poskytnutí dočasné ochrany osobu, která získala víza k pobytu nad 90 dnů, povolení k pobytu nebo mezinárodní ochranu v jiném státě, tato směrnice nepřipouští. Takováto právní úprava jde nad rámec míry uvážení, kterou předmětná směrnice členským státům ponechala.

[36] Na tom, zda lze osobu nadále považovat za vysídlenou, ostatně získání oprávnění k pobytu v jiném státě, nic nemění. Dle Čl. 2 písm. c) Směrnice Rady 2001/55/ES se vysídlenými osobami rozumějí „státní příslušníci třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti, které musely opustit zemi či oblast původu nebo byly evakuovány, zejména na výzvu mezinárodních organizací, a nemohou se s ohledem na stávající situaci v zemi vrátit za bezpečných a trvalých podmínek (...)“.

[37] Pokud jde konkrétně o případ žalobkyně, na ukrajinské státní příslušníky pobývající na Ukrajině před 24. 2. 2022 se personálně vztahuje prováděcí rozhodnutí Rady EU 2022/382, podle něž nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob, které musely opustit Ukrajinu v důsledku ozbrojeného konfliktu. V návaznosti na to pak Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2023/2409 ze dne 19. října 2023 o prodloužení dočasné ochrany zavedené prováděcím rozhodnutím (EU) 2022/382, stanovilo, že dočasná ochrana poskytovaná osobám vysídleným z Ukrajiny se prodlužuje do dne 4. března 2025.

[38] Z výše uvedeného plyne, že dokud se situace na Ukrajině zásadním způsobem nezlepší a na ukrajinské státní příslušníky se budou vztahovat citovaná prováděcí rozhodnutí Rady, status těchto osob zůstává neměnný, a to bez ohledu na to, zda získaly vízum či povolení k pobytu ve třetí zemi. Tyto osoby se totiž stále nemohou vrátit do země původu za bezpečných a trvalých podmínek. Oprávnění k pobytu může být osobám, které spadají pod osobní rozsah výše uvedených rozhodnutí Rady, ukončeno pouze v případě, že byl naplněn jeden z důvodů vyjmenovaných ve Čl. 28 Směrnice Rady 2001/55/ES. Jenom takovým postupem dochází k vyloučení z dočasné ochrany toliko pro důvody, které směrnice stanoví.

[39] Soud se proto nemohl ztotožnit s tvrzením žalovaného, že se v nyní posuzovaném případě jedná o zcela odlišnou situaci oproti případům, ve kterých správní soudy opakovaně dospěly k závěru, že nelze učinit závěr o nepřijatelnosti žádosti o dočasnou ochranu z důvodu dle § 5 odst. 1 písm. c) a d) Lex Ukrajina. Byť je totiž vrácení žádosti o dočasnou ochranu jako nepřijatelné do jisté míry odlišné od situace, kdy bylo osobě, které již byla dočasná ochrana udělena, oznámeno, že její pobytové oprávnění zaniklo, v jádru jde v obou případech o vyloučení takové osoby z dočasné ochrany. S ohledem na povinnost členských států zajistit povolení k pobytu osobám požívajícím dočasné ochrany na celé období trvání ochrany (tedy až do jejího skončení ve smyslu čl. 4 a 6 Směrnice Rady 2001/55/ES), není právní úprava obsažená v § 5 odst. 8 písm. d) s touto směrnicí v souladu, pokud nad rámec směrnice zavádí zcela nové důvody pro vyloučení osoby z dočasné ochrany.

[40] Soud se neztotožňuje ani s hodnocením žalovaného, že v případě souběhu pobytových oprávnění je účel, který plnila dočasná ochrana, zajištěn. Takovýto závěr nelze učinit kategoricky, pouze na základě formální existence „konkurujícího“ pobytového oprávnění, bez dalšího zkoumání faktické možnosti jej využít. Právní úprava obsažená v § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina však takové zkoumání ani nepřipouští. Z výše uvedených důvodů tedy nelze přisvědčit argumentaci žalovaného, že došlo k vyčerpání cíle a účelu dočasné ochrany.

[41] Soud tak uzavřel, že ustanovení § 5 odst. 8 písm. d) Lex Ukrajina nelze v nyní projednávané věci užít pro rozpor se Směrnicí 2001/55/ES. Žalovaný neměl učinit závěr, že pobytové oprávnění žalobkyně skončilo, jeho postupem tak bylo nezákonně zasaženo práv žalobkyně.

[42] Pokud žalovaný poukazuje na starší judikaturu týkající se přípustnosti zásahové žaloby, pak soud uvádí, že ta byla konkrétně překonána v tomto typu řízení shora uvedeným názorem. V tomto konkrétním případě žalobkyni nebyl vyznačen vízový štítek s odůvodněním, že její dočasná ochrana zanikla, což je právní názor, který je v souvislosti se shora uvedeným právním rozbořem neudržitelný. Zásah byl nezákonný, směřoval přímo proti žalobkyni, odňal jí tím dosud poskytovanou dočasnou ochranu. Soud nepochybuje o tom, že se jedná o zásah, který je projednatelný ve správním soudnictví.

[43] Pokud žalovaný ve vyjádření k žalobě uváděl, že žalobkyně nevyužila svého kanadského víza, proto k zániku dočasné ochrany nedošlo, ale nebylo jí možné vyznačit vízový štítek, neboť nedoložila doklad o zajištění ubytování, pak se jedná o důvod, který žalobkyni ve správním řízení ani postupu žalovaného nebyl nijak sdělen, a proto jej soud nemůže brát na zřetel ve vztahu k prohlášení nezákonnosti zásahu (výrok I. rozsudku). Pokud žalovaný uvádí, že s ohledem na soudní judikaturu již nepovažuje samotné udělení kanadského víza za skutečnost, která ex lege znamená ukončení dočasné ochrany, a že dočasná ochrana žalobkyně zanikla uplynutím dne 30. 9. 2024, a ta má možnost si opětovně požádat o dočasnou ochranu, pak výrokem II. tohoto rozsudku soud tento názor žalovaného soud stanovil jako jeho povinnost, aby se jednalo o vynutitelný právní postup.

[44] Výrok o nákladech řízení je odůvodněn § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně byla ve věci úspěšná, proto má právo na náhradu nákladů řízení. Od soudního poplatku však je ze zákona osvobozena a v řízení před soudem nebyla právně zastoupena. Soud ve správním soudnictví přitom nemůže přiznat procesně nezastoupené žalobkyni náhradu nákladů řízení stanovenou paušální částkou (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 As 135/2015 – 79, č. 3344/2016 Sb. NSS). Důvody pro přiznání účelně vynaložených nákladů vzniklých v řízení soud neshledal, proto žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal (výrok III.).

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou (2) týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

Podle ust. § 104 odst. 3 písm. a) s.ř.s. v případě, kdy městský soud rozhodoval po zrušení rozhodnutí Nejvyšším správním soudem, je kasační stížnost nepřipustná, mimo situaci, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha dne 28. listopadu 2024

JUDr. Ladislav Hejtmánek, v.r.
předseda senátu